

A JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ

BIZTOSHELYETTES

Ügyszám: AJB-41/2021

A jövő nemzedékek szószólójának figyelemfelhívása

A mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésével és fennmaradásával kapcsolatos eljárásokkal szembeni alkotmányos elvárásokról

A mezőgazdasági öntözési célú kutak, mint vízellátási létesítmények engedélyezési eljárása a vízgazdálkodásról szóló törvény 2020 decemberében történt módosításával¹ 2021. január elsejével (egyes rendelkezések vonatkozásában január 15-ével) megváltozott. **A módosítások eredményeként az eddigi egységes, a vízellátási létesítményekre vonatkozó vízjogi engedélyezési szabályozás megbontásra került**, nevezetesen a mezőgazdasági öntözési célú kutakat bizonyos feltételek együttes teljesítése szempontjából két csoportba sorolta, eltérő eljárási rendet kapcsolva hozzájuk. A módosítás megváltoztatta egyrészt a jogszabályi feltételeknek megfelelő új, mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésének eljárási rendjét, másrészt az e körbe tartozó, de eddig engedély nélkül, illetve az engedélytől eltérően létesült, már működő kutak fennmaradására vonatkozó szabályokat.

A mezőgazdasági célú öntöző kutakra vonatkozó törvényjavaslat parlamenti vitája során figyelemfelhívásban összegeztem, hogy az eredeti jogalkotói javaslat kapcsán, az Alkotmánybíróság 13/2018. (IX. 4.) AB határozatára tekintettel, milyen alkotmányossági követelmények, illetve aggályok fogalmazhatók meg.²

Az elfogadott törvény a törvényjavaslathoz képest több ponton érdemben is változott, és a Kormányt hatalmazta fel az eljárási garanciák megteremtésére. Az Alkotmánybíróság a vízjogi engedélyezési rendszerről szóló, hivatkozott döntésében hangsúlyozta, hogy az engedélyezési eljárás megváltoztatása nem eredményezheti a jogszabály által biztosított védelmi szint csökkenését. A jövő nemzedékek érdekeinek védelméért felelős biztoshelyettesként az Alaptörvényből és az ombudsmani törvényből fakadó kötelezettségem hangsúlyozni, hogy az elővigyázatosság és megelőzés elvét érvényesítő jogalkalmazási gyakorlatnak, valamint a további részlet-szabályozásnak is összhangban kell lennie az Alkotmánybíróság nemzet közös

¹ A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény módosításáról szóló 2020. évi CLXXV. törvény

² A figyelemfelhívás (AJB-6928-3/2020) az alábbi linken érhető el: https://www.ajbh.hu/documents/10180/2926454/figyelemfelh%C3%ADv%C3%A1s+T_13659/35f6c8e9-477f-49e7-8e50-993848b6537f

A figyelemfelhívás mellett a tárgyat érintő jogalkotási javaslatot is megfogalmaztam, mely az alábbi linken érhető el: <https://www.ajbh.hu/documents/10180/3548720/jogalkot%C3%A1s+javaslat+a+felsz%C3%ADn+alatti+v%C3%ADzk%C3%A9szlet+v%C3%A9delme+%C3%A9rdek%C3%A9ben/e88ce392-bc42-12c7-b736-d6e4c20e1e26>

örökségének védelméről szóló döntéseivel, éppen ezért egyes alapvető elvárásokat a jövőben is figyelembe kell venni. Ennek érdekében az alábbiakat tartom szükségesnek kiemelni:

1. A mezőgazdasági öntözési célú kutakra vonatkozó előzetes bejelentés érdemi döntést tartalmazó hatósági aktussal záruló vízügyi hatósági ügy

Az előzetes bejelentésre vonatkozó szabályokat a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Vgt.) vízgazdálkodási hatósági jogkorról szóló VIII. fejezete tartalmazza.

28/A. § (1b) rendelkezése szerint „[a] hatósági nyilvántartásba történő előzetes bejelentést követően a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló kormányrendeletben meghatározott időtartamon belül az öntözési igazgatási szerv - a vízbázis állapotára és a tervezett kútnak a vízbázisra gyakorolt hatására tekintettel, a felszín alatti vizek védelme érdekében - az előzetes bejelentésben foglaltak alapján a létesítést jóváhagyja, megtiltja, vagy megállapítja, hogy a létesítés csak véglegessé vált vízjogi létesítési engedély birtokában kezdhető meg.”

A Vgt. ezen rendelkezése szerint az öntözési igazgatási szerv a felszín alatti vizek védelmében hozza meg döntését a bejelentés jóváhagyásáról, a létesítés megtiltásáról, illetve annak megállapításáról, hogy az adott kút csak vízjogi létesítési engedély birtokában létesíthető. **A hatóságnak tehát ennek értelmében érdemi döntést kell hoznia, és hatósági aktusban rendelkezni arról, hogy a három lehetőség közül melyik az, amelyik a felszín alatti vizek védelmét szolgálja.** Így a hatóság döntésére jelentős felelősség hárul.

Az öntözési igazgatási szervnek ez a döntése tehát nem egyszerűen igazgatási jellegű, hanem hatósági érdemi döntés, mert magával a döntéssel jogot, illetve kötelezettséget keletkeztet. Elsősorban az a bejelentésben rögzítetteknek megfelelő vízkivételi kút létesítési joga nem a hatósághoz eljuttatott bejelentés *tudomásulvételével*, hanem az annak *jóváhagyását* tartalmazó hatósági aktussal keletkezik. Másodsorban e hatósági aktus egyben kötelezettséget is keletkeztethet, amennyiben a bejelentő köteles a kút létesítésétől tartózkodni, vagy a létesítéshez az engedélyt megszerezni. **Tekintettel arra, hogy a hatóságnak a fenti lehetőségek közül választania kell, ezért a hatóság döntésének írásbeli aktusban való közzétételét a hatóság jogszerű hallgatása nem válthatja fel, mert annak törvényi feltétele hiányzik, hiszen mindig van ellenérdekű fél.** Egyrészt minden felszín alatti víz kivétel érinti azoknak a jogát és jogos érdekét, akik ugyanazt a vízbázist használják. Másrészt a kizárólagos állami tulajdonban álló vizekhez fűződő tulajdonosi és közösségi érdeket a vízügyi igazgatóságok képviselik, amelyeket ezekbe az eljárásokba ügyfélként mindig be kell vonni. Ez következik a Vgt., illetve a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1966. (V. 22.) kormányrendelet (a továbbiakban: Vhr.) rendelkezéseiből. **Mindez alapvetően vonatkozik a régi kutakra is,** hiszen a Vgt. 45/N. §-a szerint rájuk is az új kutakra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

A régi kutak esetén a hatóságnak kicsit eltérő módon, de szintén három lehetőséget kell mérlegelnie: a kút változtatás nélküli fennmaradása mellett annak nyilvántartásba vételét, a fennmaradási engedély megszerzésének szükségességét, avagy a kút eltömedékelésének szükségességét.

2. Az előzetes bejelentéssel induló eljárásra a vízügyi hatósági eljárásra vonatkozó általános eljárási szabályok is irányadóak

A vízügyi hatósági eljárások szabályozása több szintű. A hatósági eljárások általános szabályait az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.), míg a vízügyi hatósági eljárásokra vonatkozó ágazati szabályokat a Vgt. és végrehajtási rendeletei határozzák meg. A Vgt. a mezőgazdasági öntözési célú kutakat bizonyos feltételek együttes teljesítése szempontjából két csoportba sorolta, és eltérő eljárási rendet kapcsolt hozzájuk. A Vgt. 45. § (7d) bekezdése a Kormányt arra hatalmazta fel, hogy *„a mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésével, valamint az engedély nélkül, vagy az engedélytől eltérően létesített mezőgazdasági öntözési célú kutak fennmaradásával, továbbá a mezőgazdasági öntözési célú kutak üzemeltetésével kapcsolatos sajátos feltételeket és eljárási szabályokat rendeletben határozza meg.”*

A 2020. december 30-án kihirdetett kormányrendelet³ ezen kutak létesítésére vonatkozó sajátos szabályokat nem fogalmazott meg, kivéve a döntés meghozatalának határidejét, illetve az eljárást megindító dokumentumot, továbbá a régi kutak esetében a fennmaradási engedély iránti kérelmet, a hatóság döntési lehetőségét érintő rendelkezést, valamint a nyilvántartás tartalmának előírását. Ebből pedig az következik, hogy minden más, a vízügyi hatósági eljárásra vonatkozó általános szabályt a hatóságnak – eltérő rendelkezés hiányában - alkalmaznia kell.

Tekintettel arra, hogy az előzetes bejelentéssel a bejelentő a hatóság érdemi döntéshozatali eljárását indítja el, ezért ezt az eljárást a Vgt. hatósági eljárási szabályai szempontjából kérelemre induló eljárásnak kell tekinteni, és az eljárásban ügyfélként kell értesíteni a vízügyi igazgatóságot, az ismert ügyfeleket, valamint a Vhr.-ben meghatározott ügyféli kört. Ebben az összefüggésben tehát mindazokat, akiknek érdekét, jogait vagy kötelezettségeit a talajvízkút létesítése és üzemeltetése közvetlenül érinti. Továbbá az eljárásban biztosítani kell mindazon szakhatóságok részvételét, illetve vizsgálni kell mindazokat a szakkérdéseket, amelyek az engedélyezési eljárást eddig is jellemezték, anélkül ugyanis az öntözési igazgatási szerv nem tud megalapozott döntést hozni, a Vgt. szerinti három lehetőség közül választani. Az öntözési igazgatási szerv érdemi döntése az általános szabályok szerint ugyancsak megtámadható. Ezek az Alaptörvény P) cikke, valamint az egészséges környezethez való jog (Alaptörvény XXI. cikk) szempontjából a régi engedélyezési rendszernek olyan eljárási garanciái, amelyeket a jogalkotó más eljárási szabályokkal nem pótol, ezért alkalmazásuk szükséges a jogszabályok adta védelmi szint megőrzéséhez, a visszalépés tilalmába ütközés elkerüléséhez.

A vízilétesítmények engedélyezési rendje a létesítés két fázisához igazodik, a létesítmény megépítéséhez a létesítési engedély, míg a megvalósítását követő használatba vételéhez és üzemeltetéséhez az üzemeltetési engedély. A feltételeket teljesítő új kutak esetén az előzetes bejelentés csak a létesítési engedélyt válthatja ki, az üzemeltetési engedélyt már nem, tekintettel

³ Az egyes rendeleteknek a mezőgazdasági öntözési célú, felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítmények engedélyezésével összefüggő módosításáról szóló 716/2020. (XII. 30.) Korm. rendelettel a Kormány módosította a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló Vhr.-t.

arra, hogy a Vgt. az öntözési igazgatási szervnek a létesítésre vonatkozó választási lehetőségéről rendelkezik csupán (Vgt. 28/A. § (1b) bekezdés).

A kormányrendelet az engedély nélkül, illetve az engedélytől eltérően létesült, ugyanakkor az együttes feltételeket teljesítő kutak fennmaradásáról az általános szabályok között (Vhr. 15. § (1a) bekezdés) úgy rendelkezik, hogy arra nem kell fennmaradási engedélyt kérni, hanem azt a hatóságnak a bejelentés alapján kell eldöntenie, hogy kötelezi-e a bejelentőt a *fennmaradási engedély megszerzésére*, vagy szükség esetén akár a kút eltömedékelésére (Vhr. 26.§ (7) bekezdés).

A mezőgazdasági öntözési célú kutak üzemeltetésére, illetve megszüntetésére sajátos rendelkezéseket sem a Vgt. sem a Vhr. nem tartalmaz, ezért az üzemeltetésre az üzemeltetési engedély, míg a megszüntetésre a megszüntetési engedély szabályrendszerét kell alkalmazni.

3. A mezőgazdasági öntözési célú kutakkal szembeni anyagi jogi követelmények nem lehetnek enyhébbek, mint az engedélyben megfogalmazottak

A mezőgazdasági öntözési célú kutakra, mint vízilétesítményre vonatkozó, a vizek védelmét szolgáló anyagi jogi követelmények hatékonysága között nem lehet különbség aszerint, hogy a kutak létesítésére, illetve üzemeltetésére milyen eljárást követően kerülhet sor. A hatályos szabályozás – a Vgt. és végrehajtási rendeletei – az engedélyezési rendszerre épülve határozza meg az anyagi jogi követelményeket, és az engedélyező hatóság számára ad iránymutatást azzal, hogy rögzíti, milyen feltételek meglétét kell ellenőriznie a hatóságnak, illetve milyen anyagi jogi követelményeket kell előírnia ahhoz, hogy a vizek védelme biztosítható legyen.

A feltételeket teljesítő kutakat érintő hatósági eljárások során is figyelembe kell venni azokat a tilalmakat, illetve jogszabályi előírásokat, amelyek a hatóságokat az engedélyezési eljárás során kötik. Így például nem hagyható jóvá a tervezett kút létesítése, ha felszíni vízbeszerzési lehetőség rendelkezésre áll, ha nincsen le nem kötött szabad vízkészlet, vagy a vízutánpótlódási problémák miatt nem biztosítható, hogy a kút üzemeltetésének céljához szükséges víz mennyisége rendelkezésre áll.

A vízilétesítménynek, a kútnak meg kell felelnie azoknak az általános követelményeknek, melyeket jogszabályok egyébként is rögzítenek, így a vizek mennyiségének és minőségének megőrzésére, a fenntarthatóságra, takarékosagra, mások vízhasználatának és vízigényének figyelembevételére, veszélyeztetésének elkerülésére, különböző stratégiák teljesítésére vonatkozó követelményeknek is.

Az anyagi jogi követelményeknek való megfelelés értékelésekor minden esetben vizsgálni kell azt is, hogy a tervezett kút létesítése, vagy a régi kút fennmaradása milyen hatással lehet a vizek állapotára, a Víz Keretirányelv (a továbbiakban: VKI)⁴ fő környezeti célkitűzéseinek a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotának határidőre való elérésére és a vizek állapotromlásának megelőzésére.

⁴ a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2000/60/EK irányelv

Azt is hangsúlyozni szükséges, hogy a keretirányelv hatálya minden olyan emberi tevékenységre – így az agráriumban végzettre is – kiterjed, amely jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolhatja a vizek állapotát és így akadályozhatja a jó állapot elérését, illetve megőrzését. A mezőgazdasági termelés során is érvényesíteni kell a vízkeret-irányelv rendelkezéseit, valamint meg kell felelni az uniós környezet- és természetvédelmi követelményeknek. A mezőgazdaságot érintő fejlesztési intézkedési programok tervezésénél figyelembe kell venni, hogy azok a felszíni és a felszín alatti víztestek állapotára nem gyakorolhatnak negatív hatást. Az uniós finanszírozású beruházásokra kiírt pályázatok értékelésekor, a támogatási döntés meghozatalakor e szempontot is érvényesíteni kell.

Az új jogszabályi rendszer nyilvánvalóan hatással lesz a felszín alatti víz mennyiségére és minőségére. Ezért az Alaptörvénynek megfelelő joggyakorlat feltételeinek megteremtése és kialakítása kiemelt jelentőséggel bír mind a felszín alatti víz védelme, mind az uniós kötelezettségvállalás, a gazdálkodók által igényelhető uniós támogatások miatt is.

Az Alkotmánybíróság határozatai figyelmeztetnek arra, hogy a hatósági eljárás egyszerűsítése, az adminisztratív terhek csökkentése nem adnak felhatalmazást az anyagi jogi követelmények figyelmen kívül hagyására⁵. Az öntözési igazgatási szervnek döntése meghozatalakor minden esetben tisztáznia kell, hogy a mezőgazdasági öntözési célú kúttal szembeni anyagi jogi követelményeknek a tervezett kút megfelel-e. Amennyiben ez nem dönthető el, akkor meg kell állapítania, hogy a kút létesítése csak véglegessé vált létesítési engedély birtokában kezdhető meg. Ha pedig az anyagi jogi követelményeknek a kút nem felel meg, akkor a tervezett formában történő létesítését köteles megtiltani. Ugyanakkor a jogbiztonság megkívánja e kérdések jogszabályban történő rendezését is, egyértelművé téve az anyagi jogi követelmények figyelembevételének és alkalmazásának kötelezettségét.

4. A mezőgazdasági öntözési célú kutakkal kapcsolatos hatásköri problémák, a kút és az öntözőberendezések/öntözőtelepek engedélyezése

A Vgt. a feltételeket teljesítő kutak esetén az öntözési igazgatási szerv hatáskörébe utalta e kutak létesítésével, fennmaradásával kapcsolatos döntés meghozatalát. A vízügyi feladat- és hatásköri kormányrendelet⁶ 2020. novemberi módosításával a **Kormány a Nemzeti Földügyi Központ**hoz, mint öntözési igazgatási szervhez telepítette a felszín alatt vízkivételt biztosító mezőgazdasági öntözési célú vízilétesítményt érintő vízügyi és vízvédelmi hatósági (és szakhatósági) hatáskört.

A vízjogi engedélyezési rendszer jellemzően külön kezeli a vízkivételt, illetve a vízhasználatot biztosító vízilétesítményeket, így a kutakat és az öntözőtelepeket. A vízügyi hatóságok a vízkivételt biztosító kutaknál létesítési és üzemeltetési engedélyt adnak ki, míg az öntözőtelepekre azok jellegétől függően önálló létesítési és/vagy csak üzemeltetési engedélyt. Tekintettel arra, hogy a hatásköri rendelkezések csak a mezőgazdasági öntözési célú vízkivételre vonatkozó hatáskört telepítik az öntözési igazgatási szervhez, ezért az ahhoz

⁵ 4/2019 (III.7.) AB határozat [66]-[67]; 13/2018. (IX. 4.) AB határozat [66]

⁶ a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm.rendelet

kapcsolódó öntözőberendezés engedélyezése már a területi katasztrófavédelmi igazgatósághoz, mint vízügyi hatósághoz tartozik.

A mezőgazdasági öntözési célú kutak esetén e kettős hatáskört a Vhr. az 50 méter talpmélységet meg nem haladó és kizárólag talajvizet igénybe vevő kutak esetén közvetve ugyan, de megszünteti, mert ezeknél a kutaknál a talajvízkút fogalmát a termelőkúton kívül kiterjesztette a hozzákapcsolt öntözőberendezésre is, így az engedélyezési eljárás arra is kiterjed.

A kormányrendelet előzetes bejelentésről szóló sajátos rendelkezéseinek alkalmazását a Vgt. 28/A.§-ra való hivatkozással határozza meg. Az (1) bekezdés feltételei egyrészt a termelőkútra – a) és b) pontok –, másrészt az öntözőberendezésre – c) pont – vonatkoznak, így az, hogy egy kút teljesíti-e a feltételeket, csak a termelőkút és az öntözőberendezés együttes értékelése alapján ítéltető meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy e kutak esetén a kormányrendelet fogalmi rendszere a hatásköri bizonytalanságot feloldhatja. Ugyanez a megállapítás már nem igaz minden mezőgazdasági öntözési célú kútra, annak ellenére, hogy ha a kút létesítésének célját tekintjük, akkor természetes lenne, hogy azok a berendezések is a kúthoz tartoznak, amik nélkül a cél – az öntözés – nem érhető el. A mezőgazdasági öntözési célú kutak esetén a hatáskör egyértelműségének hiánya jogbizonytalansághoz vezet.

E jogbizonytalanságot nem oldja fel a Vgt. mezőgazdasági öntözési célú kút fogalma, mert aszerint az *„olyan felszín alatti vízkivételt biztosító vízellétesítmény, amely kizárólag mezőgazdasági művelés alatt álló terület mezőgazdasági vízszolgáltatását biztosítja”*. A vízellétesítmény célja tehát a mezőgazdasági vízszolgáltatás, ami a szavak jelentéséből következően feltételezi, hogy van egy szolgáltató és egy, a szolgáltatását igénybe vevő másik fél, ezért a Vgt. ekként meghatározott kút fogalmába a saját terület öntözését biztosító kút nem tartozhat. További jelentős probléma, hogy a mezőgazdasági vízszolgáltatás fogalma a Vgt. fogalomrendszerében már foglalt és az nem csak az öntözésre vonatkozik. A mezőgazdasági vízszolgáltatás a mezőgazdasági területek öntözése mellett erdőgazdasági művelés alatti területek öntözését is szolgálhatja, továbbá kiterjed *”a halastavak és egyéb mezőgazdasági vízhasználat vízellátását szolgáló, továbbá a mezőgazdasági vízszolgáltatási rendszerhez kapcsolódó, egyéb célú vízigények kielégítésére irányuló”* tevékenységre is.

Az előzetes bejelentés és a fenti fogalmak, illetve hatásköri kérdések közötti viszony tisztázatlansága jogbizonytalansághoz vezet, mely ismét csak jogalkotással oldható fel.

Megjegyzendő továbbá, hogy a megváltozott szabályozás alkalmazásával kapcsolatban sem a Vgt., sem a Vhr. nem tartalmaz sajátos szabályozást. Így a már folyamatban lévő, vagy megismételt eljárásokban még a régi eljárási rendet kell alkalmazni.

Végül hatásköri bizonytalansághoz vezet a vízkészletjárulék fizetési kötelezettség teljesítése is. E kötelezettség, ha a hatóság döntésében a jóváhagyás szerepel, akkor annak közlésével keletkezik. Ugyanakkor az már nem egyértelmű, hogy a kút üzemeltetése alatt melyik hatóságot kell *„illetékes vízügyi hatóságnak”* tekinteni, akinek a számlájára a vízkészletjárulékot be kell fizetni, illetve mentesség esetén kinél kell az adatszolgáltatást teljesíteni.

5. **A mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésének két szakaszára, a tervezésre és a kivitelezésre vonatkozó szabályok garanciális jellegűek**

A) Tervezés:

A kutak, mint minden létesítmény megvalósítása két lépésből áll: a tervezésből és a kivitelezésből. A tervező feladata sokrétű. A terv elkészítésekor figyelembe kell vennie a megrendelő igényeit, mert olyan kutat kell megterveznie, ami alkalmas lesz a terület öntözéséhez szükséges mennyiségű és minőségű víz kivételére. A tervezés fontos szerepet tölt be a felszín alatti vizek védelmében, a megelőzés és az elővigyázatosság elvének érvényesítésében, mert a tervező feladatává teszi, hogy olyan tervet készítsen, amely igazodik a helyszíni geológiai és hidrológiai viszonyokhoz, megfelel a felszín alatti kutakra vonatkozó szakmai – műszaki, környezetvédelmi, talajvédelmi stb. – követelményeknek, anyagi jogi előírásoknak. A tervezőnek számba kell vennie a kút mások érdekeire, jogaira és kötelezettségeinek teljesítésére gyakorolt hatását is, hogy mindezek ne sérüljenek.

Hangsúlyozandó, hogy a tervekészítés kötelezettsége az öntözni kívánó gazdák elemi érdeke, és messze nem adminisztratív teher vagy felesleges anyagi kiadás. A terv a gazda pénzügyi érdekét védi, mert azon keresztül kerülhető el, hogy pénzét az öntözési célra alkalmatlan és akár a terület talajának minőségét is rontó (elszikesítő) kút létesítésébe fektesse, vagy olyan beruházásról döntsön, aminek haszna a költségekhez képest elmarad. Az öntözéses gazdálkodás ösztönzéséről szóló törvény öntözési közösségeinek érdekét is sérti, ha az előzetes bejelentés során az öntözési igazgatási szervnek nem kell vizsgálnia azt, hogy az egyéni célt szolgáló kút létesítése milyen hatással lehet az öntözési közösség területére, hogyan változtatja meg az öntözési kerületek hidrológiai viszonyait, a kút létesítésének módja veszélyeztetheti-e a kerület öntözésfejlesztési tervében meghatározott, és a hatóság által jóváhagyott környezetvédelmi, természetvédelmi, talajvédelmi stb. követelmények teljesíthetőségét. És nem utolsósorban a tervekészítési kötelezettség azoknak az érdekét is védi, akik háztartási vízigényeiket a jegyzői hatáskörbe tartozó talajvizes kutakból elégítik ki. Végül nem feledkezhetünk meg azokról sem, akik számára a vízjogi engedélyekben rögzített vízmennyiséget a hatóság köteles biztosítani.

A kút létesítésének terve ad választ arra, hogy mit, hol és hogyan kell és lehet létesíteni. Kizárólag az e kérdésekre adott tervi válaszok teszik lehetővé, hogy az öntözési igazgatási szerv megalapozott döntést tudjon hozni, és az engedély által biztosított védelmi szintben ne legyen visszalépés.

B) Kivitelezés:

Ahogy a tervezésre, úgy a kivitelezésre vonatkozó szabályok is garanciális jellegűek. Közülük kiemelendők a kivitelezőre (képesítésére és eszközállományának megfelelőségére), valamint a kivitelezés eredményének dokumentálására vonatkozó rendelkezések. Az első arra ad garanciát, hogy a kivitelezés során felmerülő problémákat a kútfűró a szakmai követelményeknek megfelelően tudja kezelni. A megvalósulási dokumentáció arra ad választ, hogy hol és milyen kút létesült. A megvalósulás dokumentálása szükséges a felszín alatti vízkészletekkel való gazdálkodáshoz, a felszín alatti vizek védelmét szolgáló igazgatási és hatósági tevékenységek ellátásához. A megvalósulás dokumentációja képezi az alapját a különböző hatósági nyilvántartásoknak.

A dokumentálási kötelezettség a gazdák érdekét is védi, mert a gazda az alapján tudja megítélni a szerződésnek megfelelő teljesítést, valamint bizonyítási eszközt ad a kezébe a rossz kivitelezésű kút okozta károkért való felelősségi vitában.

Mindezek miatt a megvalósulás dokumentálásának csökkenéséből adódó információvesztés a jogszabályi védelmi szintben visszalépéshez vezethet.

6. A kormányrendelet 3. mellékletében szereplő bejelentő lap hiányosságai és annak következményei

A) A feltételeknek való megfelelés ellenőrizhetőségéhez szükséges adatok hiánya: A kormányrendelet rendelkezése szerint az előzetes eljárás alá tartozó, azaz a törvényi feltételeket teljesítő kútak esetén a 3. mellékletben szereplő adatlapot kell kitölteni.

Az adatlap nem tartalmazza mindazokat a kérdéseket, amelyek alapján meghatározható lenne, hogy a tervezett, illetve a már létesített kút egyáltalán megfelel-e a törvényi feltételeknek. Az adatlap kérdései alapján nem dönthető el, hogy

- a kút helye szerint megfelel-e a 28/A. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített feltételeknek, mivel a bejelentő lap nem kérdez rá minden, az a) pontban felsorolt, területi jellemzőre, illetve
- a kúthoz csatlakozó öntözőberendezés megfelel-e a c) pont követelményének, mert a bejelentő lap szóhasználata: a „közvetlen termelői öntözés” nem feltétlenül jelenti azt, hogy a létesített kút és a hozzácsatlakozó öntözőberendezés/öntözőtelep kizárólag a létesítő, üzemeltető művelése alatt álló területek öntözését szolgálja.

B) A kút hatásának megítéléséhez szükséges adatok hiánya: Az adatlap kérdései nem alkalmasak a környezetvédelmi, természetvédelmi, talajvédelmi szempontok érvényesítésére, a felmerülő szakkérdések teljes körű tisztázására, miközben például a környezeti hatás jelentőségét (öntözőtelepek esetén is) minden esetben vizsgálni szükséges. A környezeti hatások vizsgálatára vonatkozó szabályokat⁷ az előzetes bejelentéskor sem lehet figyelmen kívül hagyni, azaz minden esetben vizsgálni kell, hogy szükség van-e környezetvédelmi engedély megszerzésére, vagy a vízügyi hatóságnak vizsgálnia kell-e a környezeti hatás mértékét, illetve annak jelentőségét, mert ezek befolyásolják, hogy milyen döntést hozhat a kút létesíthetőségéről.

Az adatlap nem tartalmaz olyan kérdéseket sem, amelyek alapján megállapítható lenne, hogy mások érdekére milyen hatással lehet vagy van a kút. Ez különösen problémás lehet az öntözési közösségek beruházásainak védelme szempontjából, hiszen az öntözési közösségek által létrehozott öntözési körzetekben lehetnek olyan ingatlanok, amelyek tulajdonosa nem csatlakozott a közösséghez. A felszín alatti vizek védelme is megkívánná, hogy az ilyen ingatlanokon ne engedélyezzék az öntözési célú kút létesítését, tekintettel arra a jogszabályban is rögzített általános elvre, hogy felszín alatti vizeket öntözési célra csak akkor lehet felhasználni, ha felszíni víz elérésére nincsen lehetőség.

⁷lásd: a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényt és a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendeletet.

Az adatlapból annak is ki kellene derülnie, hogy a létesítendő kút milyen más, engedélyezett vízhasználatokra lehet hatással.

C) Az új és a régi kút megkülönböztetésének hiánya: Ahogy azt korábban már jeleztük, az öntözési igazgatási szervnek, mint vízügyi hatóságnak mind az új, mind a régi kutak esetén érdemi döntést kell hoznia, e döntés meghozatalához azonban csak részben azonosak a tisztázandó kérdések. Ugyanakkor a kormányrendelet 3. mellékletében csak egyetlen bejelentő lap szerepel, és azon nincsen megkülönböztetés aszerint, hogy új kútról, vagy régi kútról van szó. Ez különösen problémás, ha a kutakra vonatkozó adatokat és azok megadásának kötelezettségét nézzük.

Egy újonnan létesítendő kút esetén fel sem merülhet, hogy a kút létesítő nem tudja a kút tervezett műszaki adatait, ahogy egy meglévő – különösen gazdasági célt szolgáló – kút esetén sem fogadható el a tényleges műszaki paraméterekre vonatkozó ismeretek hiánya. Az is aggályos, hogy az új kútra vonatkozó adatok közül hiányoznak olyanok, amelyek az engedélyezési eljárás során benyújtott terv részeként kötelezően megadandóak, mert azok alapján lehet eldönteni, hogy a kút létesítése megengedhető-e a helyi geológiai és hidrológiai viszonyokra, a műszaki, biztonsági, vízgazdálkodási, vízvédelmi, valamint a környezetvédelmi és természetvédelmi követelményekre tekintettel. Ha ezek az információk nem állnak rendelkezésre, akkor a hatóság nem képes megalapozott döntést hozni, és a három lehetőség közül megalapozottan választani. A döntéshez szükséges adathiány a régi kutak esetén is problémás.

D) A tervezési és kivitelezési szakaszok megkülönböztetésének hiánya: A bejelentő lap új kutak esetén – mivel azt a kút létesítése előtt kell benyújtani – olyan adatokat tartalmaz, amelyek a tervezett kútról szólnak, míg a ténylegesen megvalósult kútra vonatkozó adatok már hiányoznak. Amennyiben a kutak üzemeltetési engedélyt kapnak, akkor ez nem merül fel problémaként, azonban, ha elmarad a kút üzemeltetési engedélyezési eljárása, akkor hiányozni fognak azok a valós adatok, amik a vízkészlet-gazdálkodáshoz, a vizek és a különböző vízhasználói érdekek védelméhez elengedhetetlenek.

E) A hatósági döntés alapjának, és a bejelentő lappal való kapcsolatának tisztázatlansága: Sem a Vgt., sem a Vhr. nem adja meg azokat az irányadó szempontokat, amelyeket a hatóságnak a három lehetőség közötti választáskor figyelembe kellene vennie. Emiatt úgy tűnhet, hogy például a hatóság akkor is jóváhagyhatná a kút létesítését, ha a műszaki adatokra vonatkozó információk hiányoznak, és a bejelentő ezt az adott kérdés mellett az „X” jel elhelyezésével közli, miközben a törvény a hatóság számára kötelezettségként írja elő a felszín alatti vizek védelmét, a kút vízbázisokra gyakorolt hatásának számba vételét, értékelését. Az Alkotmánybíróság határozata alapján a megfelelő információt nem tartalmazó bejelentő lap esetén a hatóságnak nem lehetne más választása, mint előírni a bejelentő számára a létesítési engedély megszerzését a kút létesítése előtt, vagy a létesítést megtiltani.

Minden hatósági eljárásban a hatóság köteles tisztázni a tényállást a döntése előtt. Az engedélyezési eljárásokkal összevetve, ahol jogszabályok sorolják fel a hatóság számára, hogy milyen szempontokra kell tekintettel lennie, és az ügyfélnek ehhez milyen dokumentumokat kell benyújtania, az öntözési igazgatási szerv számára a bejelentő lapon túl csak az általa vezetett nyilvántartás tartalmi elemei nyújthatnak ehhez támpontot. A nyilvántartás tartalma

szerint – a bejelentőlaphoz képest – (i) a nyilvántartáshoz meg kell adni a vízilétesítmény műszaki alapadatait, (ii) EOV koordinátával is meg kell adni a kút helyét; (iii) a bejelentőnek kell tervet készítenie, mert a hatóságnak rögzítenie kell a tervező nevét, (iv) be kell szereznie a felszín alatti vizek vagyongazdálkodójának hozzájárulását, (v) be kell nyújtania a kivett víz minőségének vizsgálatáról szóló jegyzőkönyvet. A jogszabályok a bejelentő számára nem írják elő a hatósági nyilvántartás vezetéséhez szükséges adatok forrását jelentő dokumentumok benyújtását, aminek kettős következménye van, egyrészt a tényállás tisztázása és a hatósági döntés megalapozottsága kerül veszélybe, másrészt a hatóság nem tud eleget tenni nyilvántartási kötelezettségének.

Aggályosnak tartom, hogy nem született még meg a kútfúrók regisztrációjáról szóló jogszabály. A törvény indokolása garanciaként emeli ki, hogy csak olyan végezheti el a kút létesítését, aki megfelelő képesítéssel és eszközzel rendelkezik. Üdvözlendő, hogy a bejelentőlappal is tükrözi ezt az elvárást. Azonban jogbiztonsági probléma, ha a bejelentő kötelezettségének azért nem tud eleget tenni, mert a jogalkotó elmulasztotta a kútfúrók nyilvántartásba vételéről szóló jogszabály meghozatalát, és a gazda ezért nem tud a regisztrált kútfúrók közül választani.

A jogbiztonsághoz, a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesüléséhez elengedhetetlen, hogy a jogszabályok címzettjei tisztában legyenek jogaikkal és kötelezettségeikkel, hogy mind a hatóság, mind az eljárás ügyfelei tudják, hogy milyen kérdéseket kell megválaszolni az eljárás során és ehhez milyen dokumentumokat kell benyújtani, milyen adatokat kell szolgáltatni, valamint milyen szempontok alapján születik meg a hatósági döntés. A hatályos szabályozás e tekintetben hiányos. Egyrészt a mellékletben szereplő adatlap alkalmatlan arra, hogy az alapján a hatóság az engedélyezési eljárás során hozott hatósági határozat védelmi funkciójának hatékonyságával azonos mérvű döntést tudjon hozni. Másrészt hiányoznak azok a szakmai és eljárási normák, amelyek kizárnák a hatóság esetlegesen önkényes döntését⁸. Nincs egyértelmű rendelkezés arról, hogy a hatóság mikor hagyhatja jóvá a kút létesítését, mikor kell azt megtiltania, illetve mikor létesíthető a kút csak létesítési engedély birtokában. Ezen rendelkezések nélkül eltűntek azok az eljárási garanciák, amelyek biztosították, hogy a vizek védelme, az Alaptörvény P) és 38. cikkéből fakadó kötelezettség a jövő nemzedékek szükségleteinek megóvása ne kerüljenek veszélybe és ne szoruljanak a gazdasági érdekekhez képest háttérbe.

F) Az állami feladatellátást és az ahhoz szükséges nyilvántartás teljességét és egységét fenyegető veszély:

A vizek védelme és a vízkészlet-gazdálkodás alapja a nyilvántartások teljessége és egysége. Az elmúlt években jelentős lépések történtek a vizekkel kapcsolatos állami feladatok ellátásához szükséges adatok digitalizálásban, feldolgozásában. Az adatok teljességének, egységének és megbízhatóságának megőrzése és javítása az állami feladatellátás egyik elengedhetetlen feltétele.

A Vgt. 33. § (1) bekezdése a vízügyi hatóság feladatává teszi a vízikönyv vezetését az engedélyezett vízimunkákról, vízilétesítményekről és vízhasználatokról, míg a vízgazdálkodási

⁸ A jogbiztonság elvét sérti, ha a jogalkalmazó számára a döntéshozatal jogszabályi keretei hiányoznak, vagy a jogalkotó azt túlságosan tágan határozta meg (4/2013. (II. 21.) AB határozat [70])

objektumokról és a vízkészletről szóló nyilvántartás vezetése a vízügyi igazgatási szerv kötelezettsége.

A mezőgazdasági célú öntöző kutakra vonatkozó engedélyezési rendszer megváltoztatásával – a Vgt. és a Vhr. a fenti rendszert megtörve – e kutak nyilvántartásba vételét nem a vízügyi hatósághoz és a vízügyi igazgatósághoz telepítették, hanem az öntözési igazgatási szerv feladatává tették. Ennek azért van különös jelentősége, mert e kutakkal kapcsolatos eljárásokban az öntözési igazgatási szerv, ténylegesen mint vízügyi hatóság jár el, ezért természetes lenne, hogy az egységes nyilvántartási rendszert használva minden olyan nyilvántartási kötelezettség is terhelje, ami egyébként a vízügyi hatóságokat.

Az Alkotmánybíróság határozatának több pontjában is kiemelte, hogy a vizek védelmét szolgáló jogszabályok megalkotásakor az elővigyázatosság és megelőzés elvét kell érvényesíteni. Ahogy azt már a felszín alatti vizekről szóló elvi állásfoglalásban is hangsúlyoztam, **az azonos felszín alatti vízbázist használók közösséget képeznek függetlenül attól, hogy arról tudomásuk van vagy sem, illetve hogy vízhasználatuknak mi a célja.** Ebből következően a vízkészlet-gazdálkodás és a vízvédelem olyan állami feladat, ami másra át nem hárítható, még akkor sem, ha a vízhasználók felelősek saját vízkivételük vízkészletre gyakorolt hatásáért. A felszín alatti vízkészletek védelme nem érhető el, ha nincsen egy olyan nyilvántartás, mely minden elemre kiterjed. Az új szabályokból hiányoznak az egységet megteremtő garanciális szabályok. **Az öntözési igazgatási szerv nyilvántartási kötelezettsége nem vezethet egy önálló, a vizekről szóló nyilvántartás egységét megbontó kettős nyilvántartási rendszer kialakulásához, mert azzal veszélybe kerülhet az állami feladat ellátása, a nemzet közös örökségének megóvása.**

7. A vizek védelmét szolgáló szervezeti garancia hiánya

Az új hatósági engedélyezési/jóváhagyási rendszer bevezetésén kívül az egységes vízügyi hatósági szervezetrendszer is megosztotta a jogalkotó, mivel a mezőgazdasági öntözési célú, felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítményekkel összefüggő vízügyi és vízvédelmi hatósági hatáskört az öntözési igazgatási szervre ruházta át⁹.

Az 511/2020. (XI. 20.) Korm. rendelet 1. § (2a) bekezdése: *„A mezőgazdasági öntözési célú, felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítmény esetében vízügyi hatóságként, vízvédelmi hatóságként, valamint szakhatóságként országos illetékességgel a Nemzeti Földügyi Központ mint öntözési igazgatási szerv jár el.”*

Ezek szerint a vízügyi anyagi és eljárási jogszabályok alá tartozó, és az egységes vízkészletgazdálkodási rendszerbe tartozó, a felszín alatti vízkivételre szolgáló vízilétesítményeket a jogalkotó megkülönbözteti **a vízfelhasználás céljától függően**, és a mezőgazdasági öntözési igényeket szolgáló felszín alatti vízkivételt biztosító vízilétesítmények kapcsán **a hatósági feladat- és hatáskört elveszi a vizek védelmére rendelt hatóságtól, és**

⁹ a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet, továbbá a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet módosításáról szóló 511/2020. (XI. 20.) Korm. rendelet (hatályba lépés 2021. január 1-je)

átadja az öntözés ösztönzésére létrehozott és e feladat végrehajtására rendelt igazgatási szervnek.

Szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy az Alaptörvény P) cikke alá tartozó nemzet közös örökségének védelmére rendelt jogszabályi feltételek közé tartoznak az anyagi jogi, az eljárási szabályok mellett a szervezeti garanciák is. Az Alkotmánybíróság több határozatában is kimondta, hogy az Országgyűlés, illetve a Kormány szervezetalakítási szabadsága nem korlátlan, a módosítás következtében kialakuló új szervezeti megoldások is értékelendők visszalépés tilalma szempontjából. Az Alkotmánybíróság alkotmányos jelentőséget tulajdonít a szervezetek céljának és a 16/2015. (VI. 5.) AB határozat szerint a visszalépés tilalmába ütközik és ezért alaptörvény-ellenes az a szervezeti megoldás, amely olyan szervezethez telepít természetvédelmi feladatot, amelynek céljai között e feladat nem szerepel, és ezért fennáll annak a veszélye, hogy a természeti értékek védelme a gazdasági érdekekkel szemben másodlagossá válik, háttérbe szorul. Tekintettel arra, hogy az öntözési igazgatási szerv létrehozásának a törvényben rögzített célja a vízhasználatok közül egy vízhasználat támogatása: az öntözés előmozdítása, ezért fennáll annak a veszélye, hogy a hozzátelepített vízügyi hatósági hatáskör gyakorlása során ezt a vízhasználatot a többi fölé helyezi, veszélyeztetve az egységes vízkészlet-gazdálkodási és vízvédelmi szempontok érvényesíthetőségét.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az egészséges környezethez való jog olyan alapjog, amely közvetlenül az élethez való jogból vezethető le, ezért csak kivételesen és szűken értelmezett indokok alapján korlátozható. A gyakorlatban ez azzal jár, hogy a környezetvédelem már korábban elért intézményi (jogi) szintje általában nem csökkenthető aktuális gazdasági vagy az államháztartási megfontolásokra tekintettel, hiszen a természetben okozott károk a legtöbb esetben az általunk belátható időben visszafordíthatatlanok.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában – legutoljára a 4/2019. (III.7.) AB határozatban – világossá tette, hogy a visszalépés tilalma szempontjából értékelendők mindazok a jogszabályok, amelyek megváltoztatják a környezet védelmét szolgáló anyagi jogi, eljárásjogi, és szervezeti kereteket. Az Alkotmánybíróság azt is egyértelművé tette, hogy az anyagi jogi követelmények meghatározásának eljárási rendje és a szervezeti szabályok között közvetlen kapcsolat van, ezért az állam az ezzel összefüggő módosítási elképzeléseket minden esetben köteles a visszalépés tilalma szempontjából előzetesen vizsgálni. Jelen esetben meg kell teremteni azokat az eljárási és szervezeti garanciákat, amelyek biztosítják a vízkészlet-gazdálkodás és a vízvédelem egységének fenntartását.

8. Az új rendszerre való átállásra való felkészülés, és felkészítés elmaradásával kapcsolatos alkotmányos aggályok

Az engedélyezési rendszer módosítása jelentős változást hozott a mezőgazdasági öntözési célú kutak eljárásában résztvevők, a hatóságok és az ügyfelek életében. A visszalépés tilalma szempontjából jelentőséggel bír, hogy a jogalkalmazók számára biztosított idő elegendő-e az új szabályokhoz való alkalmazkodásra való felkészüléshez.

Az engedélyezési eljárást felváltó eljárási szabályokat az érintettek részben a törvény kihirdetésének napján, 2020. december 22-én, részben a végrehajtásáról szóló kormányrendelet

kihirdetések 2020. december 30-án ismerhették meg, és azokat 2021. január elsejétől, illetve egyes rendelkezéseket január 15-től alkalmazniuk kell. Ebből következően a teljesen új rendszerre való felkészülésre egyetlen, illetve 16 nap állt csupán rendelkezésre, ami nem felel meg a felkészülési idő elégséges mivoltáról szóló alkotmányos követelményeknek.

Felkészülési idő hiányában kiemelt jelentősége van annak is, hogy a gazdák milyen tájékoztatást kapnak.

Jelenleg nincsen olyan egységes és elérhető nyilvántartás, ami a gazdát segítené a bejelentőlap kitöltésében, illetve a hatósági oldalakon sincsen olyan tájékoztató, amely a gazdák számára útmutatásul szolgálna, és eligazítaná őket az új szabályozási rendszerben. A hivatalos tájékoztatók hiánya, továbbá a fent jelzett jogbizonytalanságok kérdésessé teszik a mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítésének egyszerűsítését, és a gazdák adminisztratív terheinek csökkentését, miközben előrevetítik a jogalkalmazás bizonytalanságát.

9. Összegzés

A jogalkotó az új hatósági engedélyezési/jóváhagyási rendszer bevezetésével vízhasználati célhoz kötődően szüntette meg az egységes engedélyezési rendszert, és ezen túl az egységes vízügyi hatósági szervezetrendszert is megosztotta azáltal, hogy egy mezőgazdasági szakigazgatási szervezetre ruházott át vízügyi és vízvédelmi hatósági (szakhatósági) feladat- és hatásköröket. **A fentieket összegezve szükségesnek tartom felhívni a figyelmet arra, hogy az engedélyezési rendszert felváltó új eljárási renddel szemben továbbra is megfogalmazhatók alkotmányossági aggályok, melyek kiküszöböléséhez nem elég a jogalkalmazás javítása, egységességének megteremtése, hanem alkalmanként további jogalkotásra is szükség van. Ezek közül az alábbiak kiemelése mindenképpen indokolt:**

A megfelelő jogalkalmazás révén megoldható kérdések:

- Az öntözési igazgatási szerv döntése nem igazgatási jellegű, hanem **hatósági érdemi döntés**, mert magával a döntéssel jogot, illetve kötelezettséget keletkeztet.
- A vízügyi **hatósági eljárásra vonatkozó általános szabályt** az új hatóságnak is **alkalmaznia kell**.
- A mezőgazdasági öntözési célú kútra, mint vízilétesítményre, **alkalmazandóak a vízilétesítményekre vonatkozó általános anyagi jogi követelmények**.
- A vízjogi üzemeltetési és megszüntetési engedélyt a **továbbiakban is meg kell szerezni**, jelenleg az öntözési igazgatási szervtől.
- A kúthoz csatlakozó **öntözőberendezés engedélyezése** a kormányrendelet talajvízkút fogalmára tekintettel **az öntözési igazgatási szervhez, mint vízügyi hatósághoz tartozik**.
- A már folyamatban lévő, vagy megismételt eljárásokban még a régi eljárási rendet **kell alkalmazni**.
- Az öntözési igazgatási szerv nyilvántartási kötelezettsége **nem vezethet az önálló, a vizekről szóló nyilvántartás egységét megbontó kettős nyilvántartási rendszer kialakulásához**.

- A teljesen új rendszerre való felkészülésre 1, illetve 16 nap állt csupán rendelkezésre, ezért **kiemelt jelentősége van annak, hogy a gazdák megfelelő tájékoztatást kapjanak jogaikról és kötelezettségeikről.**
- A mezőgazdasági öntözési célú kutak létesítése és üzemeltetése **nem veszélyeztetheti a víz keretirányelv környezetvédelmi célkitűzéseinek elérését.**

Jogalkotást is igénylő kérdések:

- **Az adatlap kérdései hiányosak.** Nem tartalmazzák mindazokat a szempontokat, amelyek alapján meghatározható lenne, hogy a tervezett, illetve a már létesített kút megfelel-e a törvényi feltételeknek. Az adatlap nem tartalmaz olyan kérdéseket, amelyek alapján a különböző szakmai követelményekre és érdekekre tekintettel lévő, megalapozott döntés lenne hozható.
- **Nem egyértelműek a hatásköri szabályok,** mert nem világos, hogy az öntözési igazgatási szerv hatásköre, mint vízügyi hatóság, mely vízjogi engedélyre terjed ki, illetve, hogy a kútra vonatkozó hatósági döntés magában foglalja-e az öntözőberendezésről/öntözőtelepről szóló döntést is.
- **Nem született meg a kútfúrók regisztrációjáról szóló jogszabály,** miközben a bejelentőlapon a kútfúró nyilvántartásba vételi számát fel kell tüntetni.
- **Hiányosak az engedélyezési rendszert felváltó új eljárási renchez igazodó anyagi jogi, eljárásjogi és szervezeti szabályok,** melyek biztosítanák az új rendszer azonos hatékonyságát, elkerülendő a visszalépés tilalmába ütközést.

Az Alaptörvény P) cikke a nemzet közös örökségének védelmét, a jövő nemzedékek érdekeinek figyelembevételét az állam és mindannyiunk kötelezettségévé tette. Az életfeltételünket jelentő vizek védelme elemi érdekünk. Vízkészleteink megújuló képessége, elérhetősége az ország területén nagy változatosságot mutat. Már most is vannak olyan régiók, ahol a talajvízszint folyamatos csökkenése miatt (negatív vízmérleg) a vízhasználatok összehangolása nélkül egyesek számára a víz elérhetősége ellehetetlenül. **Az állam központi szerepvállalása ezért nem adható fel.** Ahogy azt az Alkotmánybíróság kiemelte: *„[az] állam mint kizárólagos tulajdonos csak oly módon gazdálkodhat a felszín alatti vizekkel (ideértve a vízhasználat lehetőségének megteremtését is), hogy az nem csupán a jelen nemzedékek közös szükségleteire van tekintettel, hanem a jövő nemzedékek szükségleteire, illetőleg magukra a természeti erőforrásokra mint önmagukban is értéket képviselő és megóvandó szabályozási tárgyakra is.”* (13/2018. (IX. 4.) AB határozat [54])

Budapest, 2021. február 4.

Dr. Bándi Gyula

a jövő nemzedékek szószólója